

SLOVENSKI

UČITELJ.

Glasilo „Učiteljskega društva za slovenski Štajer.“

Izhaja 5. in 20. vsakega meseca na celi pol in velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr.

|| Za oznanila se plačuje od navadne ver-
stice, če se natisne enkrat 10 kr., dvakrat
14 kr., trikrat 18 kr.

Dopise sprejema odbor „Učiteljskega društva za slovenski Štajer.“

Štev. 22. V Mariboru 20. novembra 1875. Letnik III.

Prva deželna učiteljska konferenca v Gorici.

(Spisal Antonij Leban-Mozirski.)

„Das ABC des Schulmeisters ist wichtiger,
als das Bajonet des Soldaten.“ Brougham.

Dné 12. t. m. popoldne ob 2. uri so se zbrali učitelji v sobi c. kr. vadnice.

Predsednik, gospod Klodič, še enkrat pozdravlja učitelje, ter jih prosi ustrajno delati zato, da rešijo nalogo, za katero so jih tovariši volili. — Na to so volili zapisnikarja. Po oddanih glasih je bil enoglasno izvoljen g. Dominko, učitelj na pripravljenci v Kobaridu. Zapisnik se je moral nemško pisati, ker se bode vladi predlagal.

Poslanci v deželno učit. konferencijo so sledeči gospodje učitelji: Cvek, nadučitelj v Sežani in Praprotnik, učitelj na Krasu, zastopata kraške učitelje. Širca, nadučitelj v Cirknem in Dominko, nadučitelj na pripravnici v Kobaridu, za tominski okraj. Jug, nadučitelj v Solkanu in Komavec, učitelj v Št. Andrežu, za goriški okraj. Pich, nadučitelj na pripravnici v Ronchi in Makorj, učitelj v Muši, za Furlanijo. Goljevšček, vadniški učitelj v Gorici in Cej, učitelj na mestni šoli v Gorici, za Gorico. Gospod Goljevšček nij bil navzoč, ker je odrinil za ravnatelja na avstrijsko meščansko šolo v Carigrad, baš tako tudi gospod Makoriča ni bilo, ker je pri vojaških vajah. Navzoči so bili tudi gospod Rajakovič, ravnatelj c. k. preparandije, c. k. okraj. nadzornik Vodopivec, Žnidarčič in Culot. Mej raznimi gospodi dež. šol. sveta bilo je tudi lepo število profesorjev in učiteljev, kateri so se tudi kot — poslušalci seje udeležili. —

Gospod predsednik Klodič je imenoval za svojega namestnika g. Rajakoviča. — Potem je sledila volitev v stalni odbor. Nadzornik gradiščanskega okraja, gospod Culot prosi za besedo, ter pravi, da se lahko tudi nadzorniki volijo v stalni odbor, ne

samo učitelji. — G. vodja Rajakovič meni, da to ni res; da mora odbor obstati iz samih učiteljev, ter čita dotični paragraf iz postave. Gospod dež. nadzornik Klodič pojasnuje dotični paragraf, in pravi, da je paragraf dvoumen, a da se je kaj takega pripetilo tudi na Štirnem pri dež. učit. konferenciji, a da so bili tudi nadzorniki voljeni v odbor. — Sledila je potem volitev in voljeni so gg.: Dominkuš, Pich, Rajakovič in Vodopivec. — Gospod Culot je bil pred volitvijo predlagal, naj se volijo 2 Slovenca in 2 Laha v odbor, kar je bilo tudi sprejeto; na zadnje pa vendar nij tako ostalo kajti Dominko in Vodopivec sta Slovenca, Pich je Lah, g. Rajakovič se je pa izrazil, da mora biti Slovenec in Italijan, kot vodja slovensko-laške vadnice, kar je uzbudilo občni smeh mej navzočimi. —

Na to je prečital g. Dominko paragrafe, dež. učit. konferencijo zadevajoče. Volili so na to komite obstoječ iz gg.: Jug, Žnidarčič, Praprotnik, Širca, Culot, Pich in Cej. Ti gospodje so imeli 3 dni odsekove seje o danih zadevah, in volili so referente. — Vprašanja so bila sledeča:

1. a) Zgledni (normalni) učni črteži.
- b) Bi bil v dobi postopanja iz sedanje vravnave ljudskega šolstva v tisto preuravnavo, ktero zgledni učni črteži nameravajo, strokovnjaški sistem v viših razredih ljudske šole primeren ali ne?
- c) Kako treba ravnati tednik, oziroma na razdelitveni sistem, kateri se ima po zglednih učnih črtežih določiti in z ozirom na samodelalnost učencev, opirajoča se na ovi sistem? Kaj naj vse tednik obsega?
- d) Katerih načel treba držati se, kedar se dajo naloge za dom gledé na direktni, po zglednih učnih črtežih določen poduk, kakor tudi glede na tisto samodelalnost v šoli? —
- e) Kakošne učne knjige in kakošne učne pripomočke sploh so najpripravniši za izvrševanje zglednih učnih načrtov in ko bi se ti, ki jih imamo, ne zdeli pristojni, po katerih načelih bi bilo treba sestaviti nove učne knjige za vsak predmet z ozirom na učni jezik, za razne vrste ljudskih šol in za razne učne stopinje. —

Po končanih odsekovih sejah bila je javna seja dne 16. t. m., katera se je pričela ob 10. uri dopoldne in trajala z malimi prestanki do polnoči. Poslušalcev je bilo vedno dosta, zlasti učiteljev. O prvi točki „zgledni učni črteži“ je referiral g. Žnidarčič, e. k. šolski nadzornik in duhovnik na Tolminskem. Ne bodem obširno poročal, kar se je vse pri tej točki govorilo, poudarjalo in debatiralo, ampak omenim naj glavno stvar o kateri se je precej dolga debata sukala: ali naj podučuje podučitelj, ali nadučitelj — v prvem razredu? Te debate so se udeležili Culot, Vodopivec, Žnidarčič in Jug. Culot je dejal, da naj bode najboljša učiteljska moč — po njegovem mnenju nadučitelj — v prvem in podučitelj v višjem

razredu, kajti v višjem razredu je treba predavati realije; nadučitelj je pa navadno starejši učitelj, kateri nij prav dobro v realijah podkovan in učenci bi ne napredovali; a podučitelj je navadno mlad, komaj izšolan učit. pripravnik, tedaj za realije v višjem oddelku na pravem mestu. Dalje pravi, da tudi učiteljice niso za višji oddelek, ker so navadno prav slabe v realijah; poleg tega ne more učiteljica v višjem razredu, kjer so odraščeni otroci, disceplino ohraniti, ter sklepa tako-le: nadučitelj naj bode v prvem, učiteljica v drugem in podučitelj pak v višjem oddelku. G. Vodopivec, c. k. nadzornik je tudi za to in podpira Culotov predlog. A g. Jug in Žnidarčič odločno protestirata zoper to, menéča, da naj bode vedno nadučitelj v višjem, podučitelj ali učiteljica pa v prvem razredu. G. Jug še dodaja, da bi bilo sramotno za vsakega nadučitelja, da bi ne bil toliko podkovan, da bi ne zamogel jih v višjem oddelku predavati, posebno v drugem in tretjem oddelku, ko se realije učijo na podlagi beril. (Prav „subih beril.“ Pis.) G. vodja Rajakovič pravi, da niti prvo, niti drugo odobruje, ampak naj se učitelji pravilno menjajo, da bo vsak učitelj praktičen v vsakem razredu, kajti ako bode podučitelj ali pa nadučitelj vedno v prvem ali kakem drugem razredu, bode vse le mehanično učil in postane s časom za kak drug razred čisto nesposoben. (Goethejev izrek: „Die Kunst bleibt Kunst! der sie nicht durchgemacht, der darf sich keinen Künstler nennen“ je pač istina. Pis.) G. predsednik Klodič gospodu Rajakoviču pritrjuje. — G. Culot pravi dalje, da naj ne bode za drugo in tretjo leto poseben poduk, kajti v višjem oddelku otroci prav neredno šolo obiskujejo, in pravi dalje, da je sam našel v višjem oddelku po 2 ali 3 učence. — Tedaj se učitelju ne splača, da bi podučeval le 2 ali 3 učence. (Kaj pa ko ima vadniški učitelj 15 učencev v šoli in vendar 1000 fl. plače? Pis.)

G. Rajakovič odgovarja, da prvi in nižji razred moreta imeti poseben poduk, da to tudi postava veleva. G. predsednik potrjuje to in prosi, da, ker sta omenjena dva razreda najvažnejša je jako potrebno, da imata poseben poduk. Tudi prusko ministerstvo za uk in bogočastje je izdalo tak ukaz, da naj bode v prvem in v višjem razredu poseben poduk.

Na to sta brala g. Pich in g. Žnidarčič referat o prenaradni učnih načrtov.

Konečno predlaga g. Ž. v imenu odseka, naj otroci še le po končanem 7. letu pričnejo v šolo hoditi in naj jo obiskujejo do končanega 14. leta, a s tem pogojem, da naj zadnje 2 leti otroci v hribskih krajih le po zimi v šolo hodijo, ker jih rabijo stariši poleti doma za delo. — G. Klodič meni, da na Štirskem hodijo otroci z 6 in 7 letom samo po zimi v šolo. (V savinjski dolini menim nij taka, morda v goratih krajah Štajerja. Pis.)*

To velja za otroke v 13. in 14. letu.

Ured.

Dalje predlaga g. Ž., da naj se naprosi c. k. dež. šols. svet, da podeli učiteljem, kateri več ko 27 ur na teden učé, remuneracijo; — tudi naj se takim učiteljem remuneracija podeli, kateri bi v drugem, ne obligatnem jeziku, podučevali. (Ali bi ne bilo to za učitelja zapeljivo in bi se ne ugnezdil nemčurski duh mej učence? Pis.) G. Pich čita v italijanskem jeziku svoj referat, ter navede različne pomočke za kazalni nauk, katerih gotovo nij nikoli videl in tudi o njih čital, kajti ko je g. Rajakovič povdarjal, da so najboljši učni pomoček za kazalni nauk podobne od Tempskega in Schreiberja, ter ga uprašal kak razložek je mej onimi podobami, katere on misli in ovimi od Tempskeja in Schreiberja, je ostal na „cedilu.“ — G. Klodič pravi, da imamo prav slaba berila, a da dobomo počasoma nova (Uže dolgo mi kričimo po konferencijah, a naš glas je le upijočega v puščavi; snov je bila od strokovnjakov uže spisana, a nekateri gospodje v Ljubljani so to zavrgli, češ, da nij dobra — in, čujte! — v „okorni slovenščini“ pisana. Pis.) On meni, da se bode več strokovnjakov za to delo volilo. — Vsak bode spisal snov v enem predmetu. Vso isto snov bode potem eden jezikoslovcev pregledal. Jedro odsekovega predloga je tedaj ta:

1. Strokovnjaki naj napišejo snov za berila za 8razredno šolo; to snov naj eden jezikoslovcev pregleda, da ostane povsod enakost v izrazih in rabi tehničnih izrazov.

2. Ali naj bode „Abecednik“ spisan po tako znani: „Schreibmethode“ brez podob, ali naj bode pri vsaki novi črki podoba, katera ime prične z črko njenega imena? G. Žnuderčič je za podobe. G. Rajakovič je temu nasproten, češ, da so kake podobe slabe, in preuzročijo pri detei krive predočbe.

Sprejeto s podobami.

3. V berilu naj bode literatura za ljudske šole zastopana. (Dobro, saj ima naša slov. literatura marsikaki list z zlatimi črkami popisan. Pis.)

4. Od četrtega leta (razreda) naprej naj bode slovnica za se predmet.

Sklenila je tudi konferencija naj se v enorazrednicah, v tujem jeziku ne podučuje, na dvorazrednici pa naj se prične še le v 4. razredu. (Dobro, inace bi otroci ne znali niti enega, niti drugega jezika. Pis.)

O drugi točki poroča g. Jug v imenu odseka, ter sklepa, da naj bode do petega razreda poduk strokovnjaški itd.

Tretji točki je referent g. Širca in pravi, da naj se pismene naloge za dom malo dajó, a iste naj se dobro izdelajo, g. Rajakovič pravi: da je boljše „wenig aber oft“ tedaj majhne naloge, a te večkrat. — Dalje pravi g. Širca, naj se koregirane naloge prepíšejo lepo v posebno knjigo.

O zadnji točki je govoril g. Culot in je sklepal tako-le:

1. V vsaki šoli naj bode šolski kataster.

2. Imenik vseh za šolo ugodnih otrok.

3. Predsednik kraj. šolsk. sveta naj bode župan.

4. Knjige za uboge naj dobijo le tisti učenci, kateri so res ubogi in radi obiskujejo šolo.

5. Duhovniki naj eno ali dve nedelje pred začetkom šolskega leta ljudstvu v cerkvi pridgajo o šoli, ter jih navdušé za šolo. (Izvrstno. Pis.)

6. Nobena tvornica ne sme imeti take fante, katere vsaj po uri na dan šolo ne obiskujejo. G. Klodič pravi, da bodo gotovo naredili tako imenovano „Gewerbegesetz“ in po tej postavi ne bode smel nobeden rokodellec sprejet fanta v rokodelstvo, kateri ne bi odpustnega spričevala imel. (To velja za mestne fante, kaj pa na kmetih. Pis.)

7. Naj služijo ovi vojaki, kateri ne znajo brati, eno leto več radi tega, ker niso šolo obiskovali. Ta predlog je padel, ker ne spada v učit. delokrog. (Saj nismo v državnem zboru. Pisat.) —

S tem je končala seja o polunoči. G. dež. šol. nadzornik se srčno zahvaljuje učiteljem za njih trud in z „živio-“ „eviva-“ klici smo zapustili dvorano.

Konečno naj bode omenjeno še to, naj bi se naši učitelji za prihodnjo sejo bolj pripravili, da bi bili pri seji bolj živahni za blagor narodnega šolstva. Sploh pa moram pohvaliti naše učitelje, da so se posluževali svojega materinega jezika, branili materini jezik, ter tako delali sebi in narodu čast.

Novi učni načrti za enrazredne ljudske šole na Kranjskem.

(Govoril pri okrajni učiteljski konferenci 29. m. m. v Postojni
Ivan Grebence.)

(Dalje in konec)

Kaj naj storim? Al' naj se oddabnem, al' naj popravljam izdelke in naloge učencev, al' naj se pripravljam za prihodnji dan, al' naj pišem druge šolske reči, katerih se vedno kaj nahaja, al' naj pregledujem knjige šolske bukvarnice, za koji obseg sem odgovoren, al' naj čitam pedagogične in druge knjige in časopise, koje so za naš napredek neobhodno potrebni, al' naj obdelujem in vredujem v poletnem času šolski vrt itd.?

In ker učitelji do sedaj še nikakor nismo udje kakega reda v kakem samostanu, pridejo vrh vsega tega še družbinske zadeve in skrbi, katere pri naši pičlej plači gotovo niso majhene. — In v četrtek popoldne, ko sem prost, al' mar morem katerega tovarša obiskati, ter se z njim o tej ali onej šolskej zadevi kaj pogovoriti? Težko. — In učni načrti določujejo vsakemu predmetu le po pol ure. A če na vrsti je telovadba ali

sadjereja, katera prostora sta malokje tikoma šole, mine mi $\frac{1}{4}$ ure in več, predno pridem na dotična mesta, ter vredim otroke. Kje potem poduk, kje sad našega trudopolnega delovanja in žrtve? —

Za boga, na tak način moramo očitvidno pešati na duhu in telesu. Na tak način vkončati morajo se tudi najkrepkejši učitelji, i kaj še le bolj slabotni in celó učiteljice? A pogledimo te načrte malo dalje. Načrti vredujejo otroke po starosti in ne po znanosti in zmožnosti, kar je v popolnem protislovji s pravo pedagogiko.

Vzemimo na pr., da letos vstopi 27 učencev, to je prvotletnikov v 1. pododdelek, ter računimo, kot navadno, da jih $\frac{1}{3}$ vedno zaostaja. V teku 6 let bil bi tedaj od teh 27 učencev tak-le napredek:

1. leto v 1. pododdelku	27 učen.				
2. " " 2. " "	27 "	a med njimi	18 dobrih,	9 slabih	
3. " " 2. " "	27 "	" " " "	18 " "	9 " "	
4. " " 1. nadoddelku	27 "	" " " "	12 " "	6 " "	
			9 prav slabih		
5. " " 2. " "	27 "	a med njimi	8 dobrih,	4 slabi	
			6 prav slabih,	9 ničel	
6. " " 2. " "	27 "	a med njimi	8 dobrih,	4 slabi,	
			6 prav slabih,	9 ničel,	
			ki še brati	ne znajo.	

Od 27 učencev zvrši mi tedaj tekoma 6 let le 8 vsakdanjo šolo vsi drugi, i pak zaostanejo, kakor zgoraj omenjeno.

Tak tedaj bil bi sad 6letnega delovanja!

In gledimo, 2. pododdelek in 2. nadoddelek morajo „vsi“ učenci ponavljati. Čemu le tó? Ako vdobi mi učence uže prvo leto v enem oddelku zadósti znanosti, čemu ga potem še 1 leto v istem oddelku pridržati? Ali mar za to, da se dolgočasi ter nemir povzročuje pa zlati čas trati in veselje do šole in učenja izgubljava? Zakaaj ne sme tak učenec, koji zvrši nalogo svojo, vstopiti v daljni višji oddelek, kjer vdobiva za svoj duh zopet nove hrane, za kojoj je uže itak sposoben?

Ne bilo bi mar v vsakem oziru bol pripravno, da bi učenci, koji so dovršili nalogo svojo, vsako leto vstopili v višji oddelek, ter tako mesto sedanjih 6, le 4 leta vsakdanjo šolo obiskovali? Ne bi li potem takem tudi starši otroke priganjali, da bi se tudi doma učili, ter jim prej kaj doma pomagati mogli? Gotovo, prav gotovo.

A pogledimo malo učečo se mladino.

Na več krajih so otroci tako oddaljeni, da imajo po 1 uro in še več hoda v šolo. Oni morajo tedaj uže ob 7. in še prej v šolo. O tem času pa je po zimi še téma in najhujši mraz. Celih 6 ur morajo potem v šoli mirno sedeti, pazljivo poslušati ali izdelovati, kar se jim pač ukaže in od 4.—5. ure popoldne

prilezejo zopet domu. O poldne prosti so po eno uro, da pojedó košček kruha tisti, kateri ga imajo — kajti znano je, da v več krajih so kmetje tako revni, da le o velicah praznikih pekó kruh kateri ga pa nimajo, delajo se jim pajčevine po trebuhu, ter milo gledajo tovarše bolj premožnih staršev, ki jedo vsak svoj košček kruha ali kako suho hruško.

Da, v mestih je to vse drugače. Tam so otroci dobro oblečeni, najedó se do sitega predno gredó v šolo, potem o poldne in bog vé še kolikokrat. Al' na kmetih povžil je marsikteri predno je šel od doma malo kislega zelja ali repe, v katerem najdel se je kak fižol itd. ter je ob tem gladen, da se skoz njega vidi in v najhujšem zimskem mrazu komaj na pol oblečen ob 4. ali 5 uri domu prileze. In doma čakati mora večerje ali pa zavžiti mrzlo jed, ki se mu je morda o poludne pustila. In tak revček naj se sedaj doma uči in ponavlja, kar se je v šoli učil, ali pa izdeluje, kar se mu je ukazalo?! No, če imel bi še svojo sobico, bi sem ter tje malo šlo, a pogledimo zimski večer v kmečko hišo. Na mizi brli stara leščerba, ali pa mesto te stara ženica na klopi pri peči terske žgé, ter črne ogorke v škafo otrinja. Krog peči sedé ženke, ter med govorjenjem in smehom vrté cvileči kolovrat. Možki krog zopet svoje burke vganja in mali otroci v zapečku ali na peči po svoje „muzicirajo“. Ali se more v takih okolščinah otrok doma kaj učiti? Gotovo ne. Ali pak morajo učenci sedanjim tirjatvam uže s tem zadostovati, kar se v šoli nauče? Ne. A če pride nadzornik v šolo in otroci dovolj znali ne bodo, kdo bo kriv?

Učitelj, ubogi učitelj odgovoren bo za vse in postava, ta neizpeljiva in nepraktična postava, ta bo vedno dobra in popolnem nedolžna.

In če pogledamo našega kmeta, bo li mar on sedaj rad otroke v šolo pošiljal? Ne. Znano je dovolj, kako ubogi kmet težko pričakuje, da mu otroci vsaj toliko vzrastejo, da morejo manjše otroke varovati, živino pasti, itd. (Da, v mestih so starši veseli, da se otrok znebijo.) Al' sedaj kdo bode ta posel opravljal, ko njegovih 6—12 let starih otrok, skoro bi rekel, od zore do mraka, doma ne bode? Ali naj si preskrbi pestrno in pastirja? No, bi dobro bilo, a kje jih dobiti, ko morajo vsi taki otroci v šolo, in kje dobiti njim plačilo?

S čim se bode potem takem kmet preživel, s čim plačeval ogromne davke, s čim sploh preskrbel družino svojo?

Bode se li v tem slučaju blagostanje kmetovalca kot sploh države s takimi pretiranimi zahtevami kaj zboljšalo? O ne, tem več smo vsled teh načertov preobloženi preveč učitelji, učenci in starši, ter vsled tega šolstvo nikakor napredovalo ne bo, tem več bolj in bolj hiraralo — šlo bo rakovo pot — saj uže pregovor pravi, da se preveč napeta struna vtrga.

Opirajte se na ravno povedano, moramo učitelji vsaj en dan v tednu prosti biti, predlagam sledeče:

Ponavljevalna šola naj se popolnem opusti, ter mesto njé 12—14letna mladina le ob nedeljah po 2 uri pa celo šolsko leto podučuje. — (Več drugih pričetih člankov končamo še le prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Šturije pri Vipavi dne 25. oktobra 1875. *) Učitelji Postojnskega okraja imeli smo dne 29. septembra t. l. v Postojni učiteljsko konferencijo s sledečim dnevnim redom:

- 1) Volitev predsednikovega namestnika in dveh zapisnikarjev.
- 2) Poročilo predsednikovo čez to, kar je opazil v šolskem letu 1874/5 pri nadzorovanji ljudskih šol v Postojnskem okraju.
- 3) Kako naj učitelj pozornost učencev v šoli budi in ohrani?
- 4) Kako naj se podučuje v risanju, da bode imela ljudska šola v njem kak vspah ali korist?
- 5) Kateri učni predmeti se morejo v spodnjem, — kateri pa v zgornjem razredu ljudske šole s podukom v branji združevati? —
- 6) Kako naj učitelj šolsko poslopje in njemu v varstvo izročene učne pripomočke škode varuje? —
- 7) Prosti nasveti soudeležiteljev učiteljske konferencije in čitanje morebitnih pismenih referatov taistih v šolskih zadevah.
- 8) Poročilo predsednika in blagajničarja o stanu okrajne učiteljske bukvarnice; — volitev odbora za pregledovanje bukvarničnih računov.
- 9) Volitev enega zastopnika učiteljskega stanu v c. kr. okrajni šolski svet.
- 10) Volitev stalnega odbora za šolsko leto 1875/6.

Obravnave.

Zborovanje prične gosp. okrajni nadzornik Dragotin Demšar kot predsednik s prijaznim pozdravom navzočim učiteljem, katerih se je k tej konferenciji 25 zbralo.

Pričetek zborovanja bil je okoli poluenajste ure predpoldnevom, kateri čas je večina učiteljev na kraj zborovanja došla.

Pri zborovanji bil je naš, za šolo vedno skerbno vneti c. kr. okrajni glavar, gospod Anton Globočnik ves čas navzočen.

Pri prvi točki dnevnega reda poroča gospod predsednik o tem, kar je pri nadzorovanji šol v preteklem šolskem letu zapazil. Njegovo precej obširno poročilo glasilo se je sploh prav povoljno, ker šolsko obiskovanje se je v primeru s poprejšnimi leti zdatno zboljšalo, dasiravno je bilo več šol brez učiteljev.

Učenci so se v šolskem letu 1874/5 skoraj na vseh šolah večinoma v vseh predmetih, katere nova šolska postava predpisuje, z dobrim vspahom podučevali.

Po nekaterih šolah bilo je šolsko obiskovanje v naj boljšem redu.

*) Radi pomanjkanje prostora malo zakasnil.

Poroča, da je za Zemon-Vrbovo neobhodno in nujno potrebno stalno ljudsko šolo v postavnem smislu osnovati.

K sklepu svojega govora opominja še gospode učitelje, da naj mu na prašanja v šolskih zadevah stavljena, — vselej kolikor mogoče nujno in temeljito odgovarjajo, da bode mogoče tako svoja sporočila vselej brez ovir in zadržkov o pravem času višjim šolskim gosposkam predlagati.

Pri drugi točki voli gospod predsednik za svojega namestnika gospoda Franjo Mercina-ta.

Kot zapisnikarja volita se od skupščine gospoda J. Adlešič in M. Rant enoglasno.

O tretji točki pri prvem prašanji referira gospod Rozman prav dobro. Ves svoj govor opira na glavna metodična vodila. Ne s palico, krikom, zmirjanjem itd. naj učitelj budi pozornost učencev pri poduku, nego z ljubeznijo, s katero naj jo skuša tudi ohraniti in utrditi. Kar mir med otroci zadeva — naj ne bode učitelj preveč ekstremen, ker skušnja uči, da so ravno nemirneži čestokratov navadno bolj pazljivi, nego oni, ki se držé kot namalani svetniki. Dalje povdarja, da je nazorni nauk eden najboljših pripomočkov pozornost pri učencih buditi in jo ohraniti. Učitelj naj vsak dan vse učence, ako je le mogoče, o vsem izprašuje, kar jim je ravno razlagal, — toda ne po versti, nego v mešanem redu; — večí nemirneže tudi po večkrat.

Njegov daljni govor povdarja, kako naj učitelj pri posameznih predmetih pozornost učencev budi. Učiteljeva razlaganja naj bodo kratka, temeljita in mikavna, toraj otroškemu umu lahko umljiva. Pri obravnavah berilnih sestavkov nasvetuje analitično-sintetično metodo. Za računstvo naj jemlje učitelj primerne naloge iz domačega življenja, — a pri malih učencih celo iz njih okrožja. Jezikoslovje naj bode v spodnjem razredu le praktično, a v zgornjem praktično-teoretično. Sploh pa naj bode učitelj za predmet, katerega ravno obravnava, popolnoma vnet. Prava ljubezen učiteljeva za stvar budi gotovo pri učencih pozornost in jo neovergljivo tudi ohrani. Ves govor se od skupščine povoljno brez debate odobri.

O četerti točki pri drugem vprašanji poroča gospod Perné. Njegov govor se glasi:

„Že lanska učiteljska skupščina je imela ta predmet (risanje) v razgovoru. Odobrila se je takrat metoda na podlagi „Kopšičevih stigmografičnih“ risank. Tudi se je sklepalo o tem, kako naj se obseg omenjenih sešitkov na posamezne razrede in oddelke štiri-, dvo- in enorazrednih ljudskih šol razdeli.

Kar smo vlani za dobro spoznali in sprejeli, upati je, da letos — stigmografična metoda v risanju — ako se kaj boljšega ne nasvetuje — svoje poterdilo najde.

Namen, kojega postava od 20. avgusta 1870. leta ljudskim šolam podaja, ima v zadevi risanja nalog, oko in roko učencev vaditi, učence k zapopadku in razločitvi oblik in mere napeljevati, — to je uže glavni povod, kako bi se smoter risarskega poduka v prid ljudske šole dosegel.

Dosedaj smo imeli navado „Kopšiča“ rabiti, kakoršen je; on nam poda svoj sešitek in učencem bi se reklo: Risajte, saj obliko imate pred saboj!

A po tem načinu se ne bode dosegel postavno zaželjeni smoter ovega predmeta.

Kakor pisanje, tako i risanje nema v predstavi oblik, katere učence v svojem zvezku v porabo najde, zadostnega gotovega poduka.

Pismenka (čerka), katero učitelj na tabli dostojno razlaga, najde gotovo urednejšega posnemanja pri učencih, kakor najboljše predpisje v tako zvanih „priviligiranih tekah“. Ravno tako se godi z risanjem. Učitelj, ki bode obliko na tablo narisal, jo vsestransko razjasnjeval, bo imel prepričalno zavest, da njegovo početje pri učencih dobrodejnega posnemanja najde. —

Pri tej priliki vadi se oko enakomerno v primerjalnej daljavi.

Obl.ka naj bode v vedno enaki kvadratni raztegi. Treba je, da se učencem zaukaže imeti kaka dva decimetra dolgo ravnilo — in če toga pri vseh mogoče nij — vsaj iz papirja zloženi pripomoček, ki jej bo vadil premeriti vsako obliko v vedno enacem kvadratu.

S tem se prav za prav oko vadi naravne, v življenje vpeljane mere. Kaj pomaga razkladati: Meter ima 10 decimetrov itd., ako se učence dejansko mere ne privadi, se je tudi pri risanju dejansko ne uči? —

Da pa tudi roka ne zaostane, je treba jej pripomoček preskerbeti. Ravnilo naj jej bo začetkom sredstvo; — saj taisti, ki so z ravnilom dosti opraviti imeli, so se tudi navadili pošteno črto pozneje prosto napraviti.

Da bi učenci precej mahoma znali ravne črte s prosto roko vleči — toga si pri risanju vendar ne bode nijeden nadejal. In, da so tudi stigmografske pike blizo druga druge, se prepogostokrat zgodi, da so še predaleč, ako se risanska dela učencev pregledujejo.

Čeniti mora se sleherni pripomoček, kateri težavo z lehkoto nadomestuje.

Da se pa stigmografska metoda po navedenem načelu izgotovi, mora tudi učitelj svoje sredstvo, to je — stigmografsko tablo imeti. Tako tablo si vsaka šola, posebno sedaj, ko so šolski proračuni jako ugodni, lahko za male stroške omisli.

Se vé da morajo stigmografske kvadratne pike v taki primeri biti, kakor so v navadnih risanskih zvezkih.

Mar ne bode potem učitelj z lehkoto in veseljem risal in razkladal všečno in učencem primerno obliko? —

Koliko več veselja za risanje bode se zbudilo pri učencu, ko bode videl svojega učitelja marljivo vleči črte od pike do pike, narejati kote, sestavljati oblike, katerih se učence senterlja spominja, da jih je tu ali tam nže opazil in videl. Primerjal bo v spominu enakost in različnost med tem in onem, — vse ga bode zanimalo. Take vaje vzbujajo mlademu učencu živost duha, predstavljajo mu mnogo stvari, na katere bi sicer opazovaje še mislil ne bil. Učitelj bode pa priliko imel po tem načinu mlade talente opazovati; marsikak učenec dobil bode nagon za prihodnjega zidarja, tesarja, mizarja, malarja itd., ki bode, kot izučen pomočnik — dovršeni mojster — svoja dela lično in z vspehom izvrševal.

Ali so risanje s predstavo oblik neobhodno pri tem poduku potrebne? — Bi rekel, da ne. — (V tej zadevi je g. Ivan Zarnik v 20. številu.)

„Učiteljskega Tovariša“ od 15. oktobra t. l. ne popolnoma poročal. Pisat.) Zadostil bi zvezek s čistimi pikami. Marsikateri učitelj, ki je risanja popolnoma zmožen, bi morda želel, da bi se ta ali ona oblika iz predstav izpustila in bi on kako drugo po svoji previdnosti bolj praktično si nadomestil. Saj na tem ni ležече, ako učenec vse predstavljene oblike, ki se v zvezkih nahajajo, risa, — s tem še ne bode izgotovljen risar, ravno tako ne, kakor da bi tisti, kateri vse „Pokorni-jeve“ pisanke izpiše — uže dovršen krasopisec mogel biti.

Učitelj naj toraj individualno po svojej razumnosti na podlagi aprobiranih metodičnih vzorov pri tem poduku postopa, da doseže zaželjeni smoter v svoje veselje, v prid ljudske šole, naroda in države.

Zatoraj nasvetujem v preudarek:

1) Učitelj naj kaže in razjasnjuje risarske oblike prvotno na pripravi stigmografski šolski tabli.

2) Učenci naj se poslužujejo stigmografskih risank brez predstav s pripomočjo metričnega merila.

3) Pri tem poduku naj se posebno ozirjenlje na geometrične vzore dejanskega življenja.

Gospod poročevalec je pravi terain zvolil, kajti njegov govor z navsveti vred bil je enoglasno odobren in sprejet.

O peti točki poročča gospod M. Zarnik. Njegov referat glasi se, kakor sledi: „Abecednik“ in „Berilo“ ste knjigi, kateri se po pravici smete imenovati „universalleksikon“ ljudske šole, kajti na podlagi teh knjig se ne uči samo čitanje in jezikoslovni nauk, nego učé se tudi vse realije, katere zahtevajo novi učni črteži. — V spodnjih razredih se učenci vadijo pisaje brati. Kar pišejo, to beró, in nasprotno — kar beró, to tudi pišejo. Pisanje in čitanje si tú vzajemno róko podajata. Ker se „slovnica“ v spodnjih razredih sama za-se teoretično ne uči, je tedaj potrebno, da se z „Abecednikom“ in „Berilom“ tudi družijo oblikoslovne jezikove vaje. To pa se doseže, ako učenec trdno ohrani v glavi besedne oblike, katere mu v berilnih vajah pridejo na vrsto. Tukah pa se je treba prizadevati in na to delati, da se učencevi opazovalni dar ostri, misli bistrijo ter spomin krepča. Sicer se v teh razredih vse, kar učenec čita ali piše, počituje z nazornim podukom, kateri vselej sledi za berilnimi in pisnimi vajami. V soglasji s kazalnim podukom se posebno obdeljujejo realije. Učitelj na deželi naj se pri taeih prilikah s posebnim pozorom bavi s tistimi naravnimi stvarmi, katere se tičejo kmetovanja; nasprotno naj pelje učitelj v mestu učenca na podlagi „Berila“ do najbolj razširjenih naravnih prirodnih. Obdelovaje naravoznanske spise v „Abecedniku“ in „Berilu“ razjasnjujejo naj se otrokom najbolj navadni naravni prikazki. — Pove naj se, kako se voda po naravnih zakonih v sopar spremenja da se iz tega sopara nareja v ozračji: megla in oblaki, iz katerih roslja rodovitni, dobrodejni dež; časih se vsiplje pa tudi toča in sneg. Pove naj se učencem, kako nastane rosa in slana. Dalje naj se jim pove, da iz vlažne zemlje puhté plinovi, kateri se v zraku vnamajo, ter sem in tja švigajo, kakor svitile lučice. Razloži naj se učencem, kako nastane blisk, grom in mavrica.

Dalje naj se opozorujejo otroci, da ima sopar v umetno napravljениh cevih v hlaponih in parnih strojih velikansko moč, da je pod zemeljsko skorijo še obilo zakladov skritih, — in da se iz sredine in globine zemlje dvigujejo plameni iz žrelav ognjenikov. Omenja naj se učencem tudi kaj o berzjavu. Pri razlaganju naravoslovja ima učitelj prilike dovolj, da trebi izmej národa ali ljudstva vraže in prazne vere. Dalje naj se kažejo učencem tudi cvetice in druge rastline, ter se jim pove, da so nekatere mej njimi hudo strupene, a v mnogoterih boleznih prav koristno zdravilo. —

V višjih razredih je „Berilo“ v prvej vrsti podlaga in središče jezikoslovja. Kar je telo ali prikazen v naravi za prirodopisni nauk, to je „Berilo“ v višjih razredih za jezikoslovno razvijanje. Slovnična pravila in njih razumevanje mora učenec vsled umnega napeljevanja učiteljevega sam najti, kajti tako je „Berilo“ zares podlaga čvrstemu in obrazujočemu jezikoslovnemu poduku. Vrh tega se v višjih razredih z branjem obdeljujejo tudi realije, t. j. prirodopisje, naravoznanstvo, zemljepisje in zgodovina. —

Gledé na vse to in opiraje se na nove učne čerteže stavim tedaj sledeči predlog:

Okrajna učiteljska skupščina izreka:

V spodnjih razredih se s čitanjem strinja pisanje in kazalni poduk oziraje se po mogočnosti na realije, — v višjih pa jezikoslovje in realije. Se soglasno brezdebaté odobri in sprejme.

(Dalje in konec prih.)

Iz Središča. (Šolsko poročilo narodne šole o letu 1875.)
Podučevalo je na našej trirazrednej ljudskeji šoli pet učiteljev in sicer: trije so podučevali posvetne predmete, a dva veronauk. Razen tega je še podučevala nadučiteljeva soproga dekleta drugega in tretjega razreda o ročnih delih. Dečki drugega in tretjega razreda podučevali so se tudi v sadjereji in sicer v zimskem času teoretično v učilnici in v poletju praktično v šolskeji drevesnici. Za drevesnico je darovala vrla in šoli prijazna občina Središka precej velik kos pašnika, katerega je dala lepo z latvami obiti in zemljo dobro prekopati. V komaj tri leta starej drevesnici se nahaja čez 1500 jabelčnih in hrušovih, eno-, dve- in triletnih dreves in med temi čez sto že požlatnenih. Šolsko leto se je začelo 3. listopada p. l. s sveto mešoj in zahlavno pesnijo. Uk se je pričel o zimskem času o 9. uri, v poletnem o 8. uri dopoldan. Popoldan pa skozi celo leto o 1. uri. Šolska mladina je hodila vsak teden od 1. vel. travna začenši dvakrat, k sv. moši. Podučevalo se je v slovenskem jeziku; nemščina je bila le predmet. Ta se je začela v tretjem šolskem letu in to vsled sklepa krajnega šol. sveta dne 12. vel. travna 1874, št. 25. Med letom je krajni šolski nadzornik g. A. Zanjkič trikrat nadzoroval posamezne razrede. Obiskal je šolo tudi kraj. š. prvosednik g. K. Venigerholz, kateri je zavoljo zaslug pri šolskem delovanji in sploh kot pospešitelj šolskega napredka dobil od okrajnega šolskega sveta dne 26. sušca 1875, šte. 50. pohvalno pismo. Med letom so imeli učitelji tudi svoje lokalne konference. Za šolo ugodnih otrok je bilo 352, od teh jih

je obiskovalo šolo 249 in sicer prvi razred 117, drugi 81 in tretji 51. Nekateri so obiskovali tudi iz Presike na Medjimurskem.

V dveh letih nam je pokosila nemila smrt tri ude krajnega šolsk. sveta in sicer: č. g. Jož. Vrbnjaka, župnika, Janeza Terstenjaka in And. Praprotnika. Male spremembe nam protijo sedaj za naš šolski okraj. Deželni šolski svet v Gradcu je namreč sklenil dne 7. vel. srp. 1874 štev. 6546, da se nam izšla občina Šalovec v šolo na Holm. Dotična občina je še o pravem času rekurirala pri dežel. šol. svetu; a kako ta tam ukreniti misli, ne vemo, ker nismo še dobili niti od ene niti od druge strani kakega poročila.

Vsekako pa bodo imeli mali otročiči v šolo na Holm jako slabo pot, saj v zimskem času. Ukaželna mladina Šalovska ima prekoračiti tri potoke, preko katerih peljajo le slabe bervi in sicer tako nizke, da bode treba o zimskem času in v času deževja večkrat mladež v lahkih čolničkih prevaževati. V svojo domačo ljudsko šolo pa hodijo po lepej poti, katera pelja popotnika od Središča čez sv. Miklavž, Ljutomerske gorice v Ljutomer. Središče, dne 23. vinotoka 1875. Štefan Kovačič, nadučitelj.

(Za več dopisov nam je prostora zmanjkalo.)

Šolske novice in drobtine.

(Iz štajerskega deželnega šoskega sveta). V seji 30. sept. se je več volitev učiteljskih zastopnikov v okrajne šolske svete poterdilo in dovolila nova učiteljska mesta za ročna dela na narodnih šolah v Konjicah, Slovenski Bistrici in pri sv. Jurji na južni železnici. Na znanje se je vzelo poročilo o nadzorovanji šol v okrajih Friedberg in Slovenska Bistrica, ter se določile potrebne naredbe o tem. V seji 7. oktobra se je tudi več volitev učiteljskih zastopnikov poterdilo in dovolilo več službenih doklad in pokojnin udovam. V seji 14. oktobra se je vsled nekega slučaja, ko je predsednik krajnega šolskega sveta brez položenja računa odstopil, določilo, da mora vsak ud krajnega šolskega sveta pri svojem postavnem izstopu iz korporacije svojo dolžnost storiti, t. j. izročiti akte, blagajnico, račune, pobotnice itd. Ako krajni šolski svet spolnovanje takih dolžnosti od strani odstopivšega uda pripozna, oberne naj se za pomoč na politično gosposko. — Na vprašanje, ali naj otroci, stauujoči zunaj štajerske meje, pa obiskajoči štajerske šole, šolnino plačujejo, odgovorilo se je negativno z ozirom na postavo, ki pripoveduje pobiranje šolnine na Štajerskem. — Osnovanje privatnih kmetijskih kurzov na Laškem, v Terbovljah in Hrastniku se dovoli. Šolama v Ljutomeru in Lipnici se dovoli 7. učiteljska moč. — V seji 21. oktobra so se poterdile nekatere volitve učiteljskih zastopnikov v okrajne šolske svete. Poročila o nadzorovanji šol so se vzela na znanje in potrebne naredbe ukrenile. Ivan Brašič imenoval se je učiteljem pri sv. Lorencu pri Prošinu.

(Iz ormuškega okraja) se nam poroča, da tudi volitev nadučitelja, g. Štefana Kovačiča v okrajni šolski svet ni poterjena. kakor ni bila poterjena narodnega učitelja, g. Sijanca. Nova volitev bode v kratkem.

(Iz Ljutomeru) smo izvedeli, da sl. deželni šolski svet v Gradcu ni poterdil volitve nadučitelja, g. Iv. Lapa jne v ljutomerski okrajni šolski svet. Zakaj ne? to utegnejo čitatelji našega lista vedeti ali misliti si. Nov zastopnik se bode 1. decembra volil.

(G. Franju Robiču), glavnemu učitelju v Mariboru, je nadzorništvo v okrajih: Maribor (okolica), Slov. Bistrica, sv. Lenart, Cmurek in Radgona — začasno izročeno.

(Kranjska postava), po kateri bodo učiteljice iste plače uživale kakor učitelji, je od cesarja poterjena.

(Po novi goriški postavi) bodo učitelji in podučitelji dobivali po 80 gld. odškodnine za stanovanje.

(V ljubljanski okrajni šolski svet) so volili učitelji 28. m. m. g. Fr. Raktelja, mestnega učitelja.

(Imenovanja) G. I. Kristan, dosedaj učitelj na vinorejski šoli v Slapu in urednik „Kmetovalca“, je imenovan za profesorja za naravoslovje in kmetijstvo na učiteljskem izobraževališču v Kopru. — G. K. je izvrstna, pa delalna moč. Čestitamo! — Za isto učiteljšišče je imenovan kot prof. g. Belušič, dosedaj vodja nautične šole v Novogradu in goriški rojak, g. Križnič in na goriško dekleško šolo je imenovana za učiteljico neka gospodična Waller iz Tirolskega. —

(Iz Kopra.) Na novem učiteljšišči je 115 kandidatov; stanovanja so tako draga, da nij shajati. Velika pomanjkljivost je še pri učiteljskem osebju. Tako se nam poroča.

(Štajerski „Lehrerbund“) bode predložil deželnemu zboru obširno spomenico, v kateri bode prosil: 1) Da se krajnim šolskim svetom odvzame pravica kaznovanja radi neopravičenih šolskih zamud; 2) da ostane imenovanje učiteljev pri okrajnih šolskih svetih; 3) da bode narodno učiteljstvo štajersko dva svoja zastopnika v deželnem šolskem svetu imelo; 4) da se starejim učiteljem, pod prejšnjo šolsko postavo služečim, vsa službena leta pri pokojnini všttevajo; 5) da se tudi učiteljem enorazrednic opravilne doklade dajo; 6) da se učitelji brez njih dovoljenja iz službenih ozirov ne prestavljajo, sicer pa le takrat, ako je njih krivda po disciplinarni preiskavi dokazana.

(Mariborsko učiteljsko društvo) zboruje 2. decembra; vabijo se uljudno vsi udje.

(Javna zahvala.) V podporo naši besedi v Celji so bili darovali sledeči gospodje v Mariboru ti-le zueske: dr. Dominkuš 5 gld., profesor Robič 1 gld., Ivan Kastelic 2 gld., Ferk 2 gld., Mikložič 2 gld., profesor Valenšak 2 gld., Rapoe 2 gld., Rupnik 1 gld., dr. Habjan 1 gld., Kosčér 1 gld., Kodella 2 gld., dr. Radey 2 gld., Majeiger 1 gld. in Abram 2 gld. Vsem tem gosp. šolskim prijateljem se izreka najprisernejša zahvala.

V Ljutomeru 1. novembra 1875.

Odbor „Učiteljskega društva za slovenski Štajer.

Razpisi učiteljskih služeb po Slovenskem.

Na Štajerskem: Podučiteljska služba v Poličanah (2 r. š.) s 400 (330) in stanovanjem, ter 70 gld. doklade do 25. novembra na kr. š. svet.

Na Kranjskem: Učiteljska služba v Sorici s 400 gld. in stanovanjem do 15. decembra na kr. š. svet.

Premembe v učiteljskem stanu po Slovenskem.

Na Štajerskem: G. Iv. Koprivnik (iz Maribora) namestni učitelj na vadniči mariborski; g. Dav. Planker (iz Brunnal), učitelj v Brezuli pri Mariboru; g. Dav. Jezernik (iz Ruš), podučitelj v kolonijški šoli pri Mariboru; g. L. Tribnik (iz Poličan), podučitelj v Brunndorfu pri Mariboru.

1—3. **Podučiteljska služba**

na narodnej šoli v Konjicah s služnino 480 fl., oziroma 400 fl. i prostim stanovanjem se razpisuje.

Prositelji zmožni slovenskega i nemškega jezika imajo svoje prošnje potem predstavljene šolske gospodske do 20. listopada t. l. vložiti pri krajnem šolskem svetovalstvu v Konjicah.

Okrajni šolski svet Konjiški, dné 23. vinotoka 1875.

Prvosednik: **Haas** l. r.

Podučiteljska služba

na narodnej šoli v Šmarji pri Jelšanah z dohodki 480 fl. oziroma 400 fl. in prostim stanovanjem se razpisuje do konca meseca novembra t. l.

Prošnje se imajo oposlati krajnemu svetu v Šmarji pri Jelšanah. (St. Marein bei Erlachstein).

Okrajni šolski svet Šmarski, dne 18. oktobra 1875.

2—3

Prvosednik: **Haas** l. r.

2—3

Podučiteljska služba

na narodnej šoli v Št. Pavlu poleg Prebolda z dohodki 480 forintov, prostim stanovanjem in kurjavo se razpisuje.

Prositelji zmožni slovenskega in nemškega jezika v govoru i pisavi imajo svoje prošnje potem predstavljene šolske oblasti vposlati do konca mesca listopada 1875 krajnemu šolskemu svetovalstvu v Št. Pavlu poleg Prebolda.

Okrajni šolski svet Celjski

dne 11. oktobra 1875.

Predsednik: **Haas** l. r.

V podpisani knjigarnici in pri vseh bukvarjih se
dobiva

„Mali prirodopis“ s podobami.

Spisal dr. Netolizcka, poslovenil Lapajne.

Ta knjiga, ki obsega živalstvo, rastlinstvo in rudinstvo, je najboljša tega zaderžaja, ter v nemškem originalu že od sl. ministerstva odobrena.

Priporočuje se narodnim učiteljem in učencem, učiteljskim in šolarskim bukvarnicam, ter vsakemu, po večji izomiki v tej stroki hrepenečemu.

Cena 60 kr.

Bušak-ova & Irrgang-ova
knjigarnica v Bernu.

2—10

Založba Karol Winiker-ja,

bukvarja v Bernu,
Ferdinandove ulice

Založena dela.

št. 3.

in pisanske

V založbi podpisane knjigotržnice so prišle vsled izražene želje mnogih gospodov šolskih predstojnikov in učiteljev že v nemškem in českem jeziku popred izdane načertane pisanke zdaj tudi s slovenskimi napisi na svitlo, in sicer:

- Št. 1. Pisanka za nemško lepopisje (9 verst, široko dvojnato načertanih.)
- Št. 2. Pisanka za slovensko lepopisje (8 verst, široko dvojnato načertanih.)
- Št. 3. Pisanka za slovensko pravopisje (12 verst, ozko dvojnato načertanih; visoka oblika v četverki.)
- Št. 4. Pisanka za nemško pravopisje (14 verst, ozko dvojnato načertanih; visoka četverka.)
- Št. 5. Pisanka za pravopisje in spisje (14 verst, s prostimi čertami; visoka četverka.)
- Št. 6. Računska pisanka (kvadrati, visoka četverka.)

Navedene pisanke, ki so narejene iz dobro limanega papirja, so vpeljane v nemškem in českem jeziku v mnogih šolah in zadostujejo v vsakem obziru ukazom slavnih gospodsk, in podpisana knjigoteržnica je pripravljena, željam p. n. gospodov kupovalcev v vsakem obziru vstrezati.

Cena pisank je za eno rizmo = 240 kosov 2 gld. 80 kr. av. v. netto v gotovem denarji, in posamezne številke se tudi na dalje na ogled pošiljajo.

Tudi je v podpisani zalogi na svitlo prišlo:

Prvi nauk v lepo- in hitropisji. Nemško sestavil in pisal Jožef Pokorny, poslovenil Anton Lésar. Sešitek 1.—12. à 2 kr. pr. Riess 4 fl. 80 kr. netto 3 fl. 15 kr. Karteln zu Prüfungsschriften mit blauen Linien und Randverzierung in 4° a. Briefpapier à 1 kr., 100 St. 75 kr. n. Lésar Ant., Liturgika ali sveti obredi pri vnanji službi božji. Za gimnazialno, realno, in sploh odraslo mladost. 1863. 1 fl.

Naročila naj se franko pošiljajo na

Karol Winiker-jevo

založnico in prodajalnico knjig v Bernu (Brünn)
Ferdinandove ulice št. 3.

6—6